

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ VE GİRİŞİMCİLİK: BİREYLERİ GİRİŞİMCİLİĞE YÖNLENDİREN ETKENLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Burcu Selin YILMAZ*

Özgür Devrim GÜNEL**

ÖZET

Girişimcilik süreci, bireysel ya da kurumsal, girişimcinin merkezinde yer aldığı yaratıcı bir insan faaliyetidir. Bunun yanı sıra, girişimciler yaşadıkları toplumların birer ürünüdürler. Girişimcilerin kendilerini etkileyen olaylara verdikleri tepkiler toplumun değer sistemi, geçmiş eğitim deneyimleri ve karakter nitelikleri ile belirlenmektedir. Sonuç olarak, girişimciler girişimcilik faaliyetlerine, işsizlik, aile geleneği, bağımsızlık gereksinimi ya da kişisel veya finansal güvencenin eksikliği gibi kendi toplumsal çevrelerinde bulunan birtakım itici ve çekici faktörlerin etkisi ile başlamaktadırlar. Bir ülkenin ekonomi politikası girişimciliği teşvik edebildiği gibi engelleyebilmektedir de. Girişimcilik bir ülkenin ekonomisinde özellikle de resesyon ve işsizlik dönemlerinde ortaya çıkan birçok soruna çözüm olarak geliştirilmektedir.

Bu çalışmada, girişimciler ve girişimcilik üzerine önceki çalışmalar gözden geçirildikten sonra üniversite öğrencilerinin kendi işlerini kurmayı bir kariyer seçeneği olarak görüp görmediklerini araştırmak üzere bir alan araştırması ile üniversite öğrencilerin girişimciliğe karşı tutumları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Girişimcilik Eğitimi, Girişimciliği Etkileyen Faktörler, Turizmde Girişimcilik, Girişimcilik Davranışı

* Yrd.Doç.Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, selin.yilmaz@deu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, devrim.yilmaz@deu.edu.tr

ABSTRACT

UNIVERSITY EDUCATION AND ENTREPRENEURSHIP: A RESEARCH ON FACTORS DIRECTING PEOPLE TOWARDS ENTREPRENEURSHIP

The process of entrepreneurship, whether individual or corporate, is essentially a human creative act, to which the entrepreneur is central. Furthermore, entrepreneurs are products of their society. Thus, responses to events which affect them are determined by the value system of the society, earlier formative experiences, and their personal characteristics. Moreover, individuals may enter into entrepreneurship as a result of push and pull factors at work within their social context, such as unemployment, family tradition, need for independence, or lack of personal or financial security. Economic policy of a country may encourage entrepreneurship or discourage it. The idea of entrepreneurship is developed as a cure for the various problems in a country's economy, especially during the period of recession and unemployment.

In this study, after evaluating the former studies on entrepreneurs and entrepreneurship, the attitudes of university students towards entrepreneurship are evaluated based on a survey in order to search whether building their own businesses are considered as career option by university students or not.

Keywords: Entrepreneur, Entrepreneurship, Entrepreneurship Education, Factors Affecting Entrepreneurship, Entrepreneurship in Tourism, Entrepreneurial Behavior

1. GİRİŞ

Tüm dünyada 1990'larda yaşanan ekonomik ve politik dönüşümler (Çin'in güçlü bir aktör olarak ortaya çıkışı, Sovyet Rusya'nın çöküşü ve komünist bloğun dağılması, resesyon ve yüksek işsizlik oranları) girişimcilik kavramını dünyanın gündemine taşımıştır. Çok sayıda ülke farklı politikalarla girişimciliği teşvik etmek ve yaygınlaştırmak çabasına girişmiştir (Koh, 1996). Girişimcilik eğitiminin yaygınlaştırılması ile girişimcilik özendirilmeye çalışılırken, bireyleri girişimciliğe yönlendiren etkenlerin (psikolojik özellikler, demografik nitelikler ve aile yapısı) araştırılması da önem kazanmıştır (Koh, 1995).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Günümüzde girişimcilik olgusu çok sayıda araştırmacı tarafından incelenmekte ve yalnızca bu olguya ayrılmış akademik dergiler yayımlanmaktadır. Girişimciliğin kalkınmadaki rolü uzun yıllardır kalkınma literatüründe tartışılmaktadır. Girişimcilik büyümeyi sağlayarak yenilik ve değişim için bir araç sunduğundan ekonomik büyümenin ve kalkınmanın temel gücü olarak görülmektedir. Girişimcilik geliştirmekte olan ülkelerde egemen bir ekonomik faaliyet ve kalkınma sürecinin belirgin bir değişkeni olarak ortaya çıkmaktadır. Geliştirmekte olan ülkelerde girişimcilik istihdam yaratmanın, üretimi arttırmanın ve yaşam standartlarını yükseltmenin esası olarak görülmektedir. Girişimciliği kalkınmaya yaptığı diğer katkılar ise, ekonominin yeniden yapılandırılması ve çeşitlendirilmesi; ekonomik gücün belirli noktalarda yoğunlaşmasının endüstride sahipliğin dağıtılması ile azaltılması; pazarın daha dinamik ve rekabetçi hale getirilmesi ile pazardaki yetersizliklerin aşılması; atıl durumdaki kaynakların kullanımı ile toplumsal refahın arttırılması; yeni pazarlar yaratılması şeklinde sıralanabilmektedir. Girişimcilik işletmenin ya da işletme sermayesinin yönetilmesinden çok kaynakların (finansal, entelektüel ve fiziksel) kâr getirecek yeni yollar ile yönetilmesinde kendini göstermektedir (Neblett&Green, 2000).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik, üzerinde yeni çalışılmaya başlanmış bir konu değildir. 19. yüzyılda ekonomistler girişimcilerin yerel ve ulusal ekonominin gelişmesindeki rolünü araştırmaya başlamışlardır. Yaklaşık 50 yıl önce Schumpeter girişimcilik faaliyetinin kaotik bir süreç olduğunu öne sürerek, girişimcinin süregelen bir yaratıcı yıkım ile dengeyi yok ettiğini belirtmiştir (Russell&Faulkner, 2004:560; Schumpeter, 1975; Luecke, 2008).

İngilizce’de girişimcinin karşılığı olan entrepreneur, Fransızca’da girişmek, üstlenmek anlamı taşıyan “entreprendre” kelimesinden gelmektedir. Literatürde girişimci teorisi üzerine çok sayıda yayın olmasına karşın genel olarak kabul görmüş bir teori bulunmamaktadır. Bu kavram üzerine ilk çalışmaları yapan Richard Cantillon’a göre (1755) girişimci belirsizliğe ve risklere dayanabilen kişidir. Jean-Baptiste Say (1800) girişimcinin yönetici olarak rolü üzerinde durmuştur. Say’e göre girişimci belirli iş görevleri yüklenmeli ve kendi sermayesini sağlamalıdır.

Say girişimcinin risk alma özelliğini de vurgulamıştır. Joseph Schumpeter Ekonomik Gelişme Teorisi (The Theory of Economic Development – 1911) ile teoriye önemli ölçüde katkıda bulunurken girişimciliğin, merkezindeki yenilikçilik ile ekonomik büyümenin temel gücü olduğunu belirtmiştir (Lordkipanidze, Brezet & Backman, 2005:788). Schumpeter (1975) girişimcinin işlevinin, bir buluş yaparak ya da yeni bir ürün için denenmemiş bir üretim tekniği geliştirerek ya da var olan bir ürünü yeni yöntemler ile üreterek, malzemeler için yeni tedarik kaynakları veya ürünler için yeni pazarlar açarak, ya da endüstrileri yeniden düzenleyerek üretim yöntemlerinde reform yapmak ya da devrim yaratmak olduğunu belirtmektedir (Schumpeter, 1975:132). Schumpeter'e göre girişimci yeni bileşimler yaratan yenilikçidir. Girişimcilerin yenilik sundukları alanlar şu şekildedir: yeni ürün ve hizmetler ya da yeni kalite yaklaşımı, endüstride daha önce denenmemiş yeni üretim teknikleri, yeni pazarlara açılmak, yeni tedarik kaynakları kullanmak, yeni örgüt biçimleri oluşturmak (Lordkipanidze, Brezet & Backman, 2005:788).

Venkataraman (1997:6) yaygın kabul gören tanımında girişimciliği şu şekilde tanımlamaktadır: “Girişimcilik gelecekteki ürün ve hizmetlerin ortaya çıkarılmasına yönelik fırsatların nasıl, kim tarafından ve hangi sonuçları doğuracak şekilde keşfedildiği, yaratıldığı ve kullanıldığını anlamaya yönelik bir akademik çalışma alanıdır.”

Kirzner (1973) girişimciliği ekonomik kalkınma modellerinin yararlanabileceği maliyeti ve fiyatı olamayan bir kaynak olarak tanımlamaktadır. Girişimcilik uygulanmak üzere bekleyen potansiyel üretim süreci fikrini harekete geçirebilecek bir etkidir. Bu görüş, toplumsal ve ekonomik sistemler içinde harekete geçirilmeyi bekleyen girişimcilik potansiyeli olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım bazı soruları gündeme getirmektedir (Morrison, Rimmington & Williams, 2005:7; Kirzner, 1973):

- Girişimciliği ekonomik bir faaliyete dönüştürmek üzere tetikleyen nedir?
- Girişimcilik yalnızca sahip/yöneticiler tarafından kurulan işletmelere ait bir olgu mudur?
- Sürecin değişimi başlatmak ile ilgili olduğu kabul edildiğinde, girişimciliği ortaya çıkaracak değişimin büyüklüğü ne olmalıdır?

- Bir işletme, büyüklüğü ve faaliyet süresi dikkate alınmaksızın, girişimci olabilir mi?

Girişimcilik süreci girişimcinin iradesiyle başlatılan dinamik ve bütünsel bir süreçtir (Bygrave & Hofer, 1991). Girişimciler fırsatların peşinde koşmakta, kaynak yaratmaktadırlar. Girişimciliğin esası yaratıcılık ve yenilikçilik ile değişimi başlatmaktır (Morrison, Rimmington & Williams, 2005: 9). Drucker (1993) girişimciliği, bir işletmenin ekonomik ve sosyal potansiyelinde bir amaca yönelik değişim yaratma çabaları ve farklı girişimci stratejilerin ve yönetimin uygulanması olarak tanımlamaktadır.

Girişimciliğe olan ilgi 21. yüzyılın başında çok büyük bir artış göstermiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin yarattığı dönüşüm ve internet bu yüzyılda girişimciliği yükselen bir eğilim olarak ortaya çıkarmaktadır.

2.2. Toplumsal ve Ekonomik Açından Girişimciliğin Önemi

Bilgi toplumunda girişimcilik bireysel ve toplumsal gelişmenin, kalkınmanın, refahın ve rekabet avantajının en önemli faktörü olarak yerini almaktadır. Ulusların girişimcilik konusundaki tutumları ve ülkelerin girişimcilik politikaları rekabet gücünü belirlemektedir. Ekonomik canlılığın bir kaynağı olan girişimcilik var olan pazarların yanı sıra potansiyel pazarlardaki fırsatların değerlendirilmesini sağlamak ve ulusal ekonomilerin küresel pazarlara uyumunu kolaylaştırarak küresel pazarlarda iyi bir yer edinilmesini kolaylaştırmaktadır (Sakarya, Kosa & Namal, 2006).

Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin ekonomik etkileri büyük şirketleri küçülmeye zorlamakta ve bunun sonucunda çok sayıda yönetici ve çalışan henüz verimli çalışabilecek durumdayken işten çıkarılmaktadır. Günümüz toplumunda iş güvenliği kavramı temelinden sarsılmıştır. Büyük şirketler tarafından işten çıkarılan ebeveynlerini gören X Nesli (1965-1976 yılları arasında doğanlar) ve Y Nesli (1977-1994 yılları arasında doğanlar) girişimciliği artık riskli bir kariyer seçimi olarak değerlendirmemekte, aksine kendi başarılarını ve iş güvenliklerini sağlayan bir alternatif olarak görmektedirler (Zimmerer & Scarborough, 2005: 2).

Araştırmalar küçük işletme sahiplerinin daha fazla çalışarak daha çok kazandıklarına ve büyük bir şirket için çalışmaktansa kendi işletmelerini kurduklarında daha mutlu olduklarına

inandıklarını göstermektedir. Girişimciler küçük işletme sahibi olduklarında şu yararları elde edebilmektedirler (Zimmerer & Scarborough, 2005: 6-7):

- Bir iş kurmak girişimcilere kendileri için önem taşıyan şeyleri elde etme fırsatı ve bağımsızlık sunmaktadır.
- Girişimciler kendileri için önem taşıyan bir alanda bir fark yaratabileceklerini görerek iş kurmakta ve kendi isteklerini toplumsal yükümlülüklerle bütünleştirebilmektedirler.
- İş, girişimciler için asla sıkıcı bir olgu değildir; kendilerini ifade ve ispat edebilmenin bir yoludur.
- Para kazanmak tüm girişimciler için ilk sırada gelen yönlendirici faktör olmasa da, işlerinden elde edebilecekleri kazanç ve ileride zengin olma olasılıklarının yüksek oluşu girişimcileri kendi işlerini kurmaya teşvik etmektedir.
- Küçük işletmelerde işletme faaliyetleri genellikle karşılıklı güvene bağlı yürütülmektedir. Küçük işletme sahipleri yerel ekonomilerde oynadıkları rolün farkındadırlar ve toplumda güvenilen ve saygı duyula bireyler olarak öne çıkmaktadırlar.
- Bireyler sevdikleri bir işte çalıştıklarında işin getireceği sıkıntı ve stresten uzak kalabilmektedirler.

Küçük işletmelerin ulusal gelire yaptıkları katkı, sağladıkları istihdam olanakları ve ekonomide canlılık yaratma potansiyelleri dikkate alındığında ulusal ekonomiler için taşıdıkları önem daha iyi anlaşılmaktadır. Küçük işletmeler günümüzde ulusal ekonomiler için büyük önem taşıyan yaratıcılık ve yenilikçilik açısından da öncü bir rol oynamaktadırlar (Wennekers & Thurik, 2002).

Girişimciliğe bakış toplumdan topluma değişmektedir. Ancak, geçmişte olumsuz olarak algılanan girişimciliğin değeri bugün daha iyi anlaşılmaktadır (Morrison, Rimmington & Williams, 2005). Girişimcilik Türkiye ekonomisi açısından da büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de ekonomik sorunların aşılması, ekonominin canlandırılması, istihdam yaratılması, ulusal rekabet gücünün artırılması, yenilikçilik ve yaratıcılık için girişimcilik ulusal politikalarla desteklenmelidir.

2.3. Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Faktörler

Bireyin toplumsal, psikolojik ve finansal riskleri göze alarak yeni bir iş kurmasına yol açan etkenlerin belirlenmesi ekonomik gelişmenin temelinde yer alan girişimciliğin anlaşılması için önem taşımaktadır. Başlangıçta girişimciliğin bu yönü üzerinde sınırlı sayıda çalışma varken 1985'ten beri girişimci kariyerler ve girişimcilik eğitimi konularına ilgi artmıştır. Artan ilginin nedenleri arasında; küçük işletmelerin yenilik ve istihdam yaratmada oynadıkları önemli rolün fark edilmesi, girişimcilere yönelik yoğun medya ilgisi, girişimcilerin sayısının medyada yer alanlardan çok daha fazla olduğunun farkına varılması, büyük şirketlerin bireyin kendini kanıtlamasına yeterince olanak tanımadığı görüşü, istihdamın yapısındaki değişim (daha çok sayıda kadının aktif çalışma yaşamına katılması ve çift gelirlili ailelerin sayısındaki artış) ve kadın girişimcilerin sayısındaki artış (erkek girişimcilere oranla kadın girişimcilerin sayısı üç kat hızlı artmaktadır) sayılabilir (Hisrich, Peters & Shepherd, 2005:17).

Girişimciliğin yalnızca doğuştan gelen karakter niteliklerine bağlı bir süreç olduğu kabul edilirse (Morrison, Rimmington & Williams, 2005), dünya ekonomisinde girişimcilerin sabit sayıda olması gerekmektedir. Oysa girişimcilerin doğuştan getirdikleri nitelikler yaşam süreci içerisinde geliştirilebilmekte, desteklenmekte ya da engellenmektedir (Timmons & Spinelli, 2003: 67).

Girişimciliğin bireyler tarafından bir seçenek olarak değerlendirilmesini etkileyen faktörler iki grupta incelenmektedir: Çeken faktörler ve iten faktörler. Çeken faktörler girişimcilik seçeneğinin çekiciliğine bağlı olarak bireyleri girişimci olmaya yönlendiren faktörlerdir. Bunlar; girişimciliğin finansal ödülleri, kendisi için çalışmanın yarattığı özgürlük, kendi işini kurmanın getirdiği kendine güven ve başarı duygusu, yenilik yapabilme özgürlüğü, girişimcilere toplumun gösterdiği saygıdır. İten faktörler ise, doğrudan girişimciliğin doğasından kaynaklanmayan; bireylerin yaşam koşullarına bağlı olarak girişimciliği onlar için girişimciliği çekici hale getiren faktörlerdir. Bunlar; geleneksel iş yaşamının finansal kısıtları, işsizlik korkusu, iş güvencesinin olmayışı, geleneksel işlerin kariyere getirdiği kısıtlamalar, geleneksel iş ortamında yenilikçiliğin sınırlandırılmış olması, bireyin geleneksel iş yaşamına uyumsuzluğudur (Wickham, 2006: 102-103).

Bireyler toplum içinde çeşitli grupların içinde yer alarak sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bireyin içinde yer aldığı sosyal ağların sayısı ve bu ağlar içinde kurduğu ilişkilerin gücü de onun girişimcilikteki başarısı üzerinde belirleyici olmaktadır (Reynolds, 1991; Baron, 2000). Potansiyel girişimcinin içinde yer aldığı sosyal ağlar genişledikçe sosyal sermayesi –bireylerin birbirleri ile ilişkilerinden kaynaklanan mevcut ve potansiyel kaynakların toplamı, birbirlerini tanımaktan ve bir sosyal ağın parçası olmaktan sağladıkları yararlar (Nahapiet & Ghoshal, 1998) de artacak ve bu da girişimde bulunma isteğini arttıracaktır (Baron, 2002:234).

Bireyleri girişimciliğe yönlendiren faktörler incelenirken cinsiyet de önemli bir etken olarak görülmektedir. Kirzner'in girişimcilik tanımı göz önüne alındığında toplumsal açıdan kadın girişimciliğinin önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Girişimcilik yalnızca erkek girişimciler ile sınırlandırıldığında toplumda var olan girişimcilik potansiyelinin önemli bir bölümünün göz ardı edildiği ve ekonomik sürecin dışında tutulduğu görülmektedir.

Kadınları girişimciliğe yönlendiren faktörler farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Gelişmiş ülkelerde kadın ve erkek girişimcileri iş kurmaya yönlendiren en belirgin faktörlerin bağımsızlık ve kendini kanıtlama isteği olduğu ortaya konulmuştur. Cinsiyet farkı olmaksızın tüm girişimciler için iten ve çeken faktörler aynıdır. Ancak, çalışma koşullarında esneklik kadın girişimciler için büyük önem taşımaktadır. Kadın girişimciler için girişimciliğe iten faktörler içinde erkek girişimcilerden farklı olarak kadından beklenen ev ile ilgili işleri görmesine olanak tanıyan esnek çalışma olanağı ön plana çıkmaktadır (Baron, 2002). Kadınlar girişimciliği kendilerine yüklenen geleneksel rollerini yerine getirebilecekleri bir çözüm olarak görmektedirler (Winn, 2004; Stroh & Reilly, 1999). Maaşlı işlerden memnun olmamak yüzeysel bakıldığında girişimcilik için cinsiyete bağlı olmayan bir etken olarak algılansa da gerçekte bu kadınlar için cam tavanın varlığından duyulan rahatsızlık, erkek-egemen iş kültürünün yol açtığı huzursuzluk, yumuşak etki yerine yetkinin doğrudan kullanımı ve daha feminen olarak algılanan çalışanların daha güçlü duruma geçirilmesi olarak anlaşılmaktadır. Kadın girişimciliğinin iten faktörleri arasında can sıkıntısı ve kadınların büyük şirketlerdeki ortamı düşmanca bulmaları da sayılmaktadır (Orhan and Scott, 2001).

Girişimcilik şirket kurmada ve iş yaratmada kişisel inisiyatiflerin kullanımı yoluyla ekonominin canlandırılmasını sağlayan bir araç olarak görülmektedir. Girişimci bireyler fırsatları görebilen, bu fırsatları değerlendirmek adına risk alarak zihinsel ve fiziksel güç harcamaya ve uzun saatler boyunca çalışmaya hazır, sorumluluk almak ve başarılı olmak isteyen, enerjik, hırslı, bağımsız, zorluklardan yılmayan, liderlik yeteneğine sahip, sabırlı ve yenilikçi kişilerdir (Arıkan, 2004:48-49; İraz, 2005; Küçük, 2005; Top, 2006). Toplumda her zaman girişimcilerin varlığı tarihsel bir gerçektir. Bugün için farklı olan girişimcilerin kazandığı saygıdır. Kültürel açıdan birçok toplumda girişimcilik toplumsal ve ekonomik olarak meşru sayılmaktadır. Girişimciler genellikle rol modeller ve ekonomik açıdan kahraman olarak görülmektedirler. Girişimciliğin merkez dinamiğinin başarıyı ve başarısızlığı aynı anda barındırdığı dikkate alınmalıdır. Farklı ulus ve toplumlar kültürel değerlerine bağlı olarak başarısızlığı değişik düzeylerde sindirebilmektedirler. Ancak, başarısızlık olmadan başarıya ulaşılamayacağı unutulmamalıdır.

2.4 Girişimciliği Engelleyen Faktörler

Girişimciliği engelleyen bazı faktörler de şu şekilde sıralanabilmektedir (Wickham, 2006: 103):

- Kuruluş sermayesini bulmada karşılaşılan güçlükler,
- Kuruluş sermayesinin maliyetinin yüksek oluşu,
- İş çevresinin barındırdığı riskler,
- Yasal kısıtlamalar,
- Girişimcilik eğitiminin verilmemesi,
- Girişimci imajının tam ve doğru algılanamaması,
- İnsan kaynakları alanında karşılaşılan sorunlar ve kısıtlar,
- Kişisel niteliklerin girişimciliğe engel olması.

3. ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, üniversite eğitimi alan öğrencilerin girişimciliğe bakış açısını değerlendirmek ve gelecekte kendi işlerini kurmayı bir kariyer seçeneği olarak görüp görmediklerini belirlemektir. Araştırma kapsamında cevap aranan diğer temel sorular girişimciliğin kaynağını belirlemeye, girişimcilikte aile etkeninin var olup olmadığını sorgulamaya, girişimciliğe yönlendiren ya da girişimciliği engelleyen etkenlerin neler olduğunu saptamaya, girişimcilik eğitime ilişkin görüşlerini ve bu eğitimin öğrencileri girişimciliğe yönlendirip yönlendirmediğine ve bazı demografik faktörlerin girişimcilik üzerinde etkili olup olmadığını belirlemeye yöneliktir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada üniversite öğrencileri hedef alınmıştır. Örneklemin bu yönde seçilmesindeki temel etken henüz iş yaşamına adım atmamış genç bireylerin gelecekte ülkenin girişimci potansiyeline katkıda bulunup bulunmayacaklarının saptanmak istenmesidir.

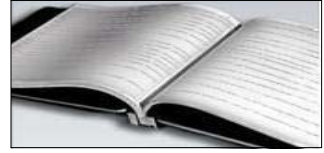
Çalışmanın araştırma kısmı bir yüksek öğretim kurumunda turizm eğitimi alan öğrencilere yönelik olarak yürütülmüştür. Kurumun 2008-2009 öğretim yılında 1, 2, 3 ve 4. sınıflar olmak üzere turizm bölümünde toplam 180 öğrencisi bulunmaktadır. Araştırmaya katılım için herhangi bir ölçüt belirlenmemiş ve her sınıftan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada anket tekniği ile doğrudan veriler elde edilmiştir. Araştırma süresince 108 anket formu öğrenciler tarafından cevaplanmıştır. Eksik değerleri saptanan 11 anket araştırma dışında bırakılmış ve değerlendirmelerde 97 anket kullanılmıştır. Öğrenci sayısının yarısından fazlasının anketi yanıtlamış olması değerlendirme için yeterli görülmüştür.

3.4. Araştırmanın Genel Güvenilirliği

Sosyal bilimler dalında yürütülen araştırmalar için geçerli olan güvenilirlik derecesi göz önüne alınıp, tüm istatistiksel testlerde güvenilirlik derecesi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmalarda güvenilirliğin sınanması için birkaç test ya da sınav prosedürü bulunmaktadır. İç uyum güvenilirliğinin sınanması için kullanılan başlıca yöntem *Cronbach Alfa Katsayısı*' dir. Bu katsayı; bir ankette yer alan soruların her birinin birbiri ile ne kadar iyi ilişkilendirilmiş olduğunu araştıran bir testtir (Tütüncü, 2001: 80). Araştırmada; bağımsız değişkenleri açıklayan ifadelerle uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda, Cronbach Alfa katsayısı 0,8440 olarak hesaplanmıştır. Sosyal bilimler için bu katsayı, kabul edilebilir bir değeri göstermektedir.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BULGULARIN ANALİZİ

4.1. Araştırmadan Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılanların 63'ü kadın, 34'ü erkektir. Araştırmaya katılan 97 öğrencinin eğitim gördükleri sınıflara göre dağılımı; 1.Sınıf: 27 öğrenci, 2.Sınıf: 25 öğrenci, 3.Sınıf: 23 öğrenci, 4.Sınıf: 22 öğrenci olarak belirlenmiş ve sınıflar arası dağılım dengeli olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya katılan 97 öğrencinin %81,4 ü (79 kişi) daha önce bir iş deneyimi olduğunu belirtirken, %18,6 sı (18 kişi) daha önce bir iş deneyimi olmadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılanlara ayrıca anne ve babalarının çalışma alanları ilişkin iki soru da yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 28 öğrencinin babası özel sektörde, 35 öğrencinin babası kamu sektöründe çalışmakta, 34 öğrencinin babası ise serbest meslek sahibidir. Diğer yandan; 54 öğrencinin annesi çalışmamakta, 27 öğrencinin annesi kamu sektöründe görev almakta, 8'er öğrencinin anneleri de özel sektörde ve serbest meslek sahibi olarak çalışmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümde yer alan sorular öğrencilerin gelecekte kendi işlerini kurmaları halinde gerçekleşme olasılığı olan bazı durumları değerlendirmelerine yöneliktir. Bu sorulara verilen yanıtlar Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre; öğrenciler gelecekte kendi işlerini kurmaları durumunda ailelerine fazla vakit ayıramayacakları yönündeki ifadeye %40,2 oranında emin olmadıkları yönünde, %28,9 oranında kesinlikle gerçekleşir yönünde ve % 30,9 oranında kesinlikle gerçekleşmez yönünde cevaplar vermişlerdir. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun konuya ilişkin net bir kararları olmadığı, geri kalanların ise kendi işlerini kurmaları durumunda ailelerine fazla vakit ayıramayacaklarını kabul etmedikleri görülmektedir.

[TABLO 1' i Buraya Yerleştiriniz]

Bu sonuçlar, öğrenim aşamasında olan öğrencilerin gelecekte üstlenecekleri işin sorumlulukları ile ailelerine yönelik sorumluluklarını birbirinden farklı kabul etmeleri ve sadece işe odaklı bireyler olmayacakları yönünde yorumlanabilmektedir.

Öğrencilere yöneltilen bir diğer benzer soru kendi işlerini kurmaları durumunda kendilerine fazla vakit ayıramayacakları düşüncesini değerlendirmelerine yöneliktir. Bu soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde bir öncekine benzer olarak %45,4 oranında bir çoğunluğun emin olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin kafasındaki bu belirsizlikler gerek iş yaşamındaki tecrübesizlikleri, gerekse bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde yorumlanabilir.

Öğrencilere yöneltilen bir başka soru, kendi işlerini kurmaları halinde uzun saatler boyunca çalışmaları gerekeceği ifadesini değerlendirmeye yöneliktir. Ankete katılan öğrencilerin 66'sı gelecekte kendi işini kurması durumunda uzun çalışma saatlerine sahip olacağını düşünmektedir. Benzer biçimde sorumluluğun artacağına yönelik ifadeye de öğrenciler tarafından %99 oranında kesinlikle gerçekleşir yorumu yapılmıştır. Öğrenciler gelecekte alacakları girişimcilik kararlarının sorumluluk artışını da beraberinde getireceğinin farkındadır.

Öğrencilere gelecekte kendi işlerini kurmaları halinde ilk başarısızlıkta girişimi sonlandırıp sonlandırmayacaklarına yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde %74,2'sinin girişimlerini bir başarısızlık nedeniyle kesinlikle sonlandırmayacağını ifade ettiği belirlenmiştir. Bu durum, girişimciliğin temelinde yer alan soğukkanlılık, strese dayanıklılık, sabırlılık ve başarısızlık sonrasında kendini çabuk toparlama gibi özelliklerin öğrencilerin çoğunda bulunduğu göstermektedir.

Bir başka soruda öğrencilere girişimciliğin kaynağı sorulmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre 77 öğrenci (%79,4), girişimciliğin hem toplumsal koşullar hem de genetik özelliklere dayandığı görüşündedir. Bu sonuç literatür bulgularını destekler niteliktedir.

Öğrencilerin bakış açısından girişimciliğin önündeki en önemli engeller ise Tablo 2'de yer almaktadır.

[TABLO 2' yi Buraya Yerleştiriniz]

Buradan çıkarılan sonuç, çoğu öğrencinin bir girişimde bulunmayı istemesine rağmen finansal yetersizliklerin bu girişime engel olduğu yönündedir. Ayrıca öğrencilerin finansal risk almadaki isteksizlikleri de bu noktada ortaya çıkmıştır. Bu durum ülkenin içinde bulunduğu finansal ve ekonomik koşulların girişimciliğin önünde bir engel olarak görüldüğü gerçeğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın diğer sonuçları kısaca şöyledir;

- 59 öğrenci üniversitede aldığı eğitimin kendilerini girişimciliğe yönlendirmediğini savunurken, 38 öğrenci üniversite eğitimini girişimciliğe teşvik açısından uygun bulmuştur.
- 78 öğrenci gelecekte kendi işini kurmak adına girişimde bulunacağını belirtirken, 19 öğrenci kendi işini kurmak istememektedir.
- Araştırmaya katılan 68 öğrenci üniversite eğitimleri süresince girişimcilik dersi almışken, 29 öğrenci henüz bu dersi almamıştır.
- 51 öğrenci cinsiyetin girişimciliği etkilemediğini savunurken, 46 öğrenci cinsiyet ve girişimciliğin ilişkili olduğu yönünde görüşlerini bildirmiştir.
- 91 öğrenci Türkiye’de girişimcilere yeterince devlet desteği verilmediğini düşünmekte, 6 öğrenci ise mevcut devlet desteğini yeterli olarak kabul etmektedir.
- Öğrencilerin % 64,9’u Türkiye’de girişimcilerin toplum tarafından takdir edildiğini düşünürken, %35,1 zıt görüşü savunmaktadır.
- Öğrencilerin %70,1’i girişimci olmak için üniversite eğitiminin gerekli olmadığını savunmakta, %29,9’u ise üniversite eğitimini bu konuda bir gereklilik olarak kabul etmektedir.
- Öğrencilerin %46,4’ü yüksek işsizlik oranının girişimciliği arttıracığını düşünmekte, % 53,6’sı ise bu görüşe katılmamaktadır.

4.2. Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırma kapsamında açıklanması hedeflenen bazı ilişkiler de hipotezlere dönüştürülerek test edilmiştir. Oluşturulan hipotezlerde ki kare testinden faydalanılmıştır. Hipotez testlerinin sonuçları aşağıda özetlenmektedir.

H₁: Öğrencilerin cinsiyetleri ile gelecekte kendi işlerini kurma isteği arasında bir ilişki vardır.

Belirlenen araştırma soruları çerçevesinde ilk araştırma konusu öğrencilerin cinsiyetine göre gelecekte girişimde bulunma isteklerinin değişip değişmediğinin belirlenmesidir. Öğrencilerin gelecekte girişimde bulunup bulunmama kararlarının cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediği araştırılmış ve yapılan ki kare testi sonucunda gruplar arası fark bulunamamıştır.

Sonuç incelendiğinde ki kare (Pearson Chi- Square) değerinin 0,373 olduğu ve 0,05 güven aralığının dışında kaldığı görülmektedir. (Sig.>0,05) Bu sonuca göre; öğrencilerin cinsiyetleri ile gelecekte girişimde bulunma isteği arasında bir ilişki saptanmadığından H₁ hipotezi reddedilmektedir. Bu sonuçlardan çıkarılabilecek yorum, günümüz iş yaşamında kadın-erkek farklılıklarının giderek azaldığı ve kadınların geçmişe oranla kendi işlerini kurma konusunda daha hevesli ve cesur oldukları yönündedir. Nitekim öğrencilere aynı konuda yöneltilen bir başka soruda da cinsiyetin girişimciliği etkilemediği görüşü ağırlıklıdır.

H₂: Öğrencilerin gelecekte kendi işlerini kurma isteği ile ebeveynlerinin çalışma alanları arasında bir ilişki vardır.

Bir diğer araştırma sorusu, öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma isteğinin ebeveynlerinin çalışma alanlarına göre değişip değişmediğinin belirlenmesidir. Öğrencilerin gelecekte girişimde bulunup bulunmama kararlarının ebeveynlerinin çalışma alanlarına göre değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Uygulama sonucu ki kare değeri 0,018 olarak bulunmuş ve bu değer 0,05 güven aralığı içinde olduğu belirlenmiştir. (Sig.<0,05) Sonuç olarak, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu söylenmekte ve H₂ hipotezi kabul edilmektedir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin gelecekte bir girişimde bulunma istekleri ebeveynlerinin çalışma alanına göre değişiklik göstermektedir. Gerçekten de; çocukların geleceğe ilişkin tercihleri çoğunlukla aile bireylerinden

etkilenmektedir. Sonuçlar incelendiğinde, ebeveyni özel sektörde çalışan ya da serbest meslek sahibi olan öğrencilerin gelecekte kendilerine ait bir girişimde bulunma istekleri, aile fertleri kamu sektöründe görev alan öğrencilere oranla daha fazladır. Bu durum, aile bireylerinin toplumdaki rollerinin çocuklar tarafından çoğunlukla örnek alındığı görüşünü doğrular niteliktedir. Diğer bir deyişle, girişimcilik davranışı ağırlıklı olarak aile çevresinden etkilenmektedir. Bununla birlikte genetik özelliklerin de bu aşamada önemli olduğu doğrulanmıştır.

H₃: Öğrencilerin gelecekte kendi işlerini kurma isteği ile üniversite eğitimi almış olmak arasında bir ilişki vardır.

Uygulama sonucu ki kare değeri 0,348 olarak bulunmuş ve bu değerin 0,05 güven aralığı dışında kaldığı belirlenmiştir. (Sig.>0,05) Sonuç olarak, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirlenmiş ve H₃ hipotezi reddedilmiştir. Sonuçlardan çıkarılabilecek yorum, üniversite öğrencilerinin gelecekte kendi işini kurma isteklerinin üniversitede aldıkları eğitimden bağımsız olarak geliştiği yönündedir. Bu durum öğrencilerin girişimde bulunma isteğinin üniversite eğitimi dışında farklı etkenler tarafından (rol modellerin etkisi, kişisel özellikler, toplumsal ve ekonomik koşullar vb.) oluştuğunu göstermektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Girişimcilik temelde kıt üretim kaynaklarının yeni ve denenmemiş bir fikir aracılığıyla kullanımına ilişkindir. Bu özelliği ile girişimciliğin temelinde yaratıcılık ve yenilikçilik yatmaktadır.

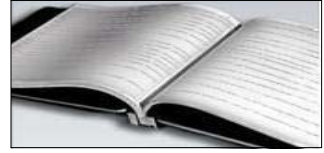
Girişimcilik ekonomik büyümeyi hızlandırıcı etkisinin yanı sıra, işsizlik sorununun azaltılmasında da önemli bir etken olarak kabul edilmektedir. Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkileri günümüzde işletmeleri küçülmeye zorlamakta ve iş güvencesi tüm ülkelerde azalmaktadır. Değişen iş koşullarının bir sonucu olarak “yaşam boyu istihdam” kavramı uygulanabilirliğini kaybetmiştir. Bu nedenle günümüzde giderek daha fazla genç girişimde bulunarak kendi işini kurma fikrini bir risk olarak görmekten vazgeçmekte ve girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak değerlendirmektedir. Diğer yandan, bir başkasına bağlı olarak çalışma

fikri yerini kendi işinin yöneticisi olma fikrine bırakmaktadır. Çünkü girişimciliğin en dikkat çeken özelliği kendi işini yaparak daha mutlu ve özgür olma duygusunu vermesidir.

Çoğunlukla olumsuz yönleriyle algılanan girişimcilik ve küçük işletmeler aslında ülke ekonomisine yaptıkları katkı bakımından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle girişimciliğin önündeki engellerin nispeten azaltılması ve özellikle gençlerin girişimcilik açısından yönlendirilmesi gerekmektedir.

Girişimcilik ekonomik kalkınmanın ve ulusal refahın bir kaynağı olduğundan bu alanda çalışmalar arttırılmalı ve özellikle üniversite öğrencilerine kendi işlerini kurmanın kariyerleri için bir seçenek olduğu fikri aşılmalıdır. Bundan sonraki çalışmalarda kişilik özelliklerinin girişimciliğe olası etkileri üzerinde durulması, girişimcilik profillerinin değerlendirilmesi ve konunun bu yönde ayrıntılı bir biçimde incelenmesi önerilmektedir. Öğrencilerin girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak değerlendirmelerinin önündeki engeller iyi anlaşılmalı, üniversite yönetimlerinin ve diğer paydaşların işbirliği ile bu engellerin aşılabilmesi için işbirliği içinde çalışılmalıdır. Toplumsal açıdan büyük önem taşıyan girişimcilik potansiyelinin değerlendirilebilmesi için girişimci davranışını etkileyen unsurların ve üniversite öğrencilerini kendi işlerini kurmaya yönelten etkenlerin iyi anlaşılması gerekmektedir. Girişimcilik, bireyin doğuştan getirdiği karakter özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörlere de bağlı olarak gelişmektedir. Girişimci olmaya uygun nitelikleri taşıyan bireylerin üniversite eğitimi sırasında bu konuda daha donanımlı hale getirilmesi toplumdaki girişimci sayısını arttıracaktır.

KAYNAKLAR

1. ARIKAN, S. (2004), Girişimcilik / Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, 2. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
2. BARON, R.A. (2000), “Counterfactual Thinking and Venture Formation: The Potential Effects of Thinking about ‘What Might Have Been’,” Journal of Business Venturing, 15, pp. 79-92.
3. BARON, R.A. (2002), “OB and Entrepreneurship: The Reciprocal Benefits of Closer Conceptual Links,” Research in Organizational Behavior, 24, pp. 225-269.
4. BYGRAVE, W.D. & HOFER, C.W. (1991), “Theorizing about Entrepreneurship,” Entrepreneurship: Theory & Practice, 16(2), pp. 13-22.
5. DRUCKER, P. (1993), Innovation and Entrepreneurship, New York, USA: HarperCollins.
6. HISRICH, R.D., PETERS, M.P. & SHEPHERD, D.A. (2005), Entrepreneurship, 6th Edition, New York, USA: McGraw-Hill.
7. İRAZ, R. (2005), Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ’ler, Konya: Çizgi Kitabevi.
8. KIRZNER, Israel M. (1973), Competition and Entrepreneurship, Chicago, USA: The University of Chicago Press.
9. KOH, H.C. (1995), “Factors Associated with Entrepreneurial Inclination: An Empirical Study of Business Undergraduates in Hong Kong,” Journal of Small Business & Entrepreneurship, Vol. 12, No. 2, pp.29-41.
10. KOH, H.C. (1996), “Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students”, Journal of Managerial Psychology, Vol. 11 No. 3, pp. 12-25.
11. Küçük, O. (2005), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

12. LORDKIPANIDZE, M., BREZET, H. & BACKMAN, M. (2005), “The Entrepreneurship Factor in Sustainable Tourism Development,” *Journal of Cleaner Production*, 13(8), pp. 787-798.
13. LUECKE, R. (2008), *Girişimcinin El Kitabı*, Çeviren: Ümit Şensoy, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
14. MORRISON, A., RIMMINGTON, M. & WILLIAMS, C. (2005), *Entrepreneurship in the Hospitality, Tourism and Leisure Industries*, Oxford, UK: Elsevier Butterworth Heinemann.
15. NAHAPIET, J. & GHOSHAL, S. (1998), “Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage,” *Academy of Management Review*, 23, pp. 242-266.
16. NEBLETT, J. & GREEN, M.B. (2000), “Linking Development, Indigenous Entrepreneurship and Tourism, with Special Reference to Barbados,” *Geography Online*, 1(2), Fall 2000, <http://www.siue.edu/GEOGRAPHY/ONLINE/neblett.htm>
17. ORHAN M. & SCOTT, D. (2001), “Why Women Enter into Entrepreneurship: An Explanatory Model,” *Women in Management Review*, 16(5), pp. 232-243.
18. REYNOLDS, P.D. (1991), “Sociology and Entrepreneurship: Concepts and Contribution,” *Entrepreneurship: Theory & Practice*, 16(2), pp. 47-70.
19. RUSSELL, R. & FAULKNER, B. (2004), “Entrepreneurship, Chaos and the Tourism Area Lifecycle,” *Annals of Tourism Research*, 31(3), pp. 556-579.
20. SAKARYA, S., KOSA, G. & NAMAL, B. (2006), “Girişimcilik Sürecinde Fırsat ve Kırgızistan Örneği,” *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 25-27 Mayıs 2006, Bişkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Birimler Fakültesi, Uluslararası Girişimcilik Kongresi, 25-27 Mayıs 2006, Bişkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86, Kongreler Dizisi: 11, ss. 99-118.
21. SCHUMPETER, J.A. (1975), *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York, USA: HarperPerennial.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

22. STROH, L.K. & REILLY, A.H. (1999), “Gender and Careers: Present Experiences and Emerging Trends,” In: G.N. Powell, (Editor), Handbook of Gender and Work, (pp. 307-324), Thousand Oaks, CA: Sage.
23. TIMMONS, J.A. & SPINELLI, S. (2003), New Venture Creation / Entrepreneurship for the 21st Century, 6th Edition, Singapore: McGraw-Hill.
24. TOP, S. (2006), Girişimcilik / Keşif Süreci, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
25. TÜTÜNCÜ, Özkan (2001). Yiyecek İçecek İşletmelerinde Müşteri Tatmininin Ölçülmesi, Ankara: Turhan Kitabevi.
26. VENKATARAMAN, S. (1997), “The Distinctive Domain of Entrepreneurship Research: An Editor's Perspective.” In: J. Katz and R. Brockhaus, (Editors), Advances in Entrepreneurship, Firm Emergence, and Growth, (pp. 119–138), Greenwich, CT: JAI Press.
27. WENNEKERS, S. & THURIK, R. (2002), “Linking Entrepreneurship and Economic Growth,” Small Business Economics, 13(1), pp. 27-56
28. WICKHAM, P.A. (2006), Strategic Entrepreneurship, 4th Edition, Essex, UK: Prentice Hall.
29. WINN, J. (2004), Entrepreneurship: Not an Easy Path to Top Management for Women, *Women in Management Review*, 19(3), 143-153.
30. ZIMMERER, T.W. & SCARBOROUGH, N.M. (2005), Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management, 4th Edition, New Jersey, USA: Pearson Prentice Hall.

EKLER

Tablo 1: Kendi İşini Kurma Durumunda Karşılaşılabilecek Güçlükler

	Kesinlikle Gerçekleşir		Emin Değilim		Kesinlikle Gerçekleşmez	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1. Aileme fazla vakit ayıramam.	28	%28,9	39	%40,2	30	%30,9
2. Kendime fazla vakit ayıramam.	26	%26,8	44	%45,4	27	%27,8
3. Uzun saatler boyunca çalışmam gerekir.	66	%68	24	%24,7	7	%7,2
4. Sorumluluğum artar.	96	%99	---	---	1	%1
5. İlk başarısızlığımda girişimi sonlandırırım.	---	---	25	%25,8	72	%74,2

Tablo 2: Girişimciliğin Önündeki Engeller

	Sayı	Yüzde
Finansal yetersizlikler	46	%47,4
Ülkenin ekonomik istikrarsızlığı	13	%13,4
Ailevi engeller	1	%1
İş güvencesine bağımlılık	1	%1
Kişilik özellikleri	36	%37,1